

DIZIONARIO
ITALIANO-GEORGIANO

იტალიურ-ქართული
ლექსიკონი

I

A-L

იტალიურ-ქართული ლექსიკონი

ტომი I

A-L

Dizionario Italiano-Georgiano

VOLUME I

A-L

ნ. ჯერჯვაძე, კ. დებიასი, თ. ახმეტელი

იტალიურ-ქართული
ლექსიკონი

ტომი I

A-L



ბაჰოპეველოზა „ოაზისი“
თბილისი - 1999

N. Zerzvadze, C. Debiasi, T. Akhmeteli

DIZIONARIO
ITALIANO-GEORGIANO

Volume I

A-L



CASA EDITRICE "OASISI"
TBILISSI - 1999

81.2Итал-4
805.0-3=9.463.1
0913

რედაქტორი: ნოდარ ნუსუბიძე
მხატვრული რედაქტორი: როზა ფეიქრიანი

ნ. ცერცვაძე, კ. დუბიაზი, თ. ახმეტელი

იტალიურ-ქართული ლექსიკონი, I ტომი, გვ. 428.

წინამდებარე ლექსიკონში წარმოდგენილია თანამედროვე იტალიური ენის დაახლოებით 35000 სიტყვა და გამოთქმა, რომელიც მოიცავს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ, სამეცნიერო, ტექნიკურ, სპორტულ, რელიგიურ და ა.შ. ტერმინოლოგიას; აგრეთვე სასაუბრო ენის ევლასზე სშირად გამოსაყენებულ სიტყვებს, ფრანკოლოგიზმებსა და იდიმატურ გამოთქმებს.

ლექსიკონი განკუთვნილია იტალიური ენისა და კულტურის შესწავლით დაინტერესებულთა ფართო წრისათვის.

© ნ. ცერცვაძე, კ. დუბიაზი, თ. ახმეტელი, 1999

ISBN 99928-807-2-4

წინასიტყვაობა

დამოუკიდებელი საქართველოს კონსტიტუციის საფუძველზე ქართული ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადებამ, ჩვენს ქვეყანასა და იტალიის რესპუბლიკას შორის დიპლომატიურმა ურთიერთობებმა, მზარდმა კულტურულმა, სამეცნიერო, ეკონომიკურმა, პოლიტიკურმა თუ სხვა სახის ურთიერთობებმა, ტურიზმის გაფართოებამ დღის წესრიგში დააყენა იტალიურ-ქართული ლექსიკონის შექმნის აუცილებლობა.

მრავალწლიანი გუგულისძიებით და დაუღალავი შრომის ნაყოფია აღნიშნული ლექსიკონი, რომლის მიზანია, იტალიური ენის შესწავლის მსურველნი მშობლიური, ქართული ენის საშუალებით აზიაროს იტალიურ ენასა და კულტურას (და არა რუსული ენის მეშვეობით, როგორც ეს დღემდე ხდებოდა). გარდა ამისა, იგი დიდად დაეხმარება ქართული ენის მცოდნე ან მისი შესწავლით დაინტერესებულ იტალიელებს.

წინამდებარე ნაშრომი ქართულ ენაზე ამკვარი ლექსიკონის შექმნის პირველი მნიშვნელოვანი მცდელობაა და გასაკებია მისი საზოგადოებრივ-კულტურული და პრაქტიკული მნიშვნელობა.

ლექსიკონში შეტანილ სიტყვებს ძირითადი მნიშვნელობების გარდა ახლავს მათი ევლასზე გავრცელებული დამატებითი, გადატანითი თუ კონტრასტული მნიშვნელობები; წიგნი გათვალისწინებულია ორ ტომად და თითოეულ ტომში წარმოდგენილია 35 000-მდე სიტყვა და გამოთქმა. ბევრ ვოკაბულას დართული აქვს ფრანკოლოგიური და იდიმატური გამოთქმა და ანდაზა.

ლექსიკონში ფართოდაა წარმოდგენილი სამეცნიერო, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, ტექნიკური, რელიგიური და სპორტული ტერმინოლოგია, საურთიერთო სიტყვა-გამოთქმები; კუთხური ვარიანტები, ლათინური, ინგლისური, ფრანგული და სხვა ენებიდან ნახესხები სიტყვები, ქარგონული ფორმები და ა.შ.

ლექსიკონის გამოყენების არეალი მკითხველთა ფართო წრეს მოიცავს: ესენი

არბან - იტალიური ენის სპეციალისტები, თარჯიმნები, სტუდენტები და უველა ის, ვინც იტალიური ენისა და კულტურის შესწავლითა და ცოდნის გაღრმავებითა და ინტერესებითაა დაინტერესებული.

იმის გამო, რომ წარმოდგენილი ნაშრომი ამგვარი ლექსიკონის შექმნის პირველი მცდელობაა, მის ავტორებს პრეტენზია არა აქვთ, რომ იგი საბოლოო და სრულყოფილია.

სიამოვნებით მივიღებთ უველა საქმიან შენიშვნასა და წინადადებას, რომელიც ლექსიკონის შემდგომი დახვეწისა და გაუმჯობესების საქმეს წაადგება.

როგორც აღვნიშნეთ, მასალის სიდიდის გამო ლექსიკონი ორ ტომად გამოდის. I ტომში შეტანილია სიტყვები A-დან L-ის ჩათვლით, II ტომში კი M-დან Z-ს ჩათვლით. ლექსიკონის ორივე ტომს დართული აქვს ამ ტომებში შესული წესიერი და არაწესიერი წმინების უღლების ფორმები, ბოლო ტომს კი გეოგრაფიულ საკუთარ სახელთა ლექსიკონი.

ავტორების მოკრძალებული მიზანი იყო საქართველოში იტალიური ენის შესწავლისათვის მუარი საფუძველი შეექმნათ, რომლის ბაზაზეც მომავალში იმედია უფრო ვრცელი და სრულყოფილი ლექსიკონები შეიქმნება.

ლექსიკონის II ტომის გამოცემა დაგეგმილია 2000 წლის განაფხულზე.

მადლობას ვუხდით უველას, ვინც თავისი წვლილი შეიტანა ჩვენი მიზნის - იტალიურ-ქართული ლექსიკონის გამოცემის სორცშესხმის საქმეში. ასევე მადლობა გვინდა გადავუხადოთ იტალიის ტრენტინოს ოლქის ორგანიზაციას „კარიტას“ მორალური და მატერიალური თანადგომისათვის.

თბილისი, 1999 წლის ნოემბერი

ავტორები

PRESENTAZIONE DELL'OPERA

La proclamazione dell' indipendenza della Georgia, l'affermazione della lingua georgiana come lingua ufficiale, la nascita di rapporti diplomatici fra la Georgia e la Repubblica Italiana, lo sviluppo delle relazioni economiche, culturali, scientifiche, l'incremento del turismo, tutto ciò ha posto la necessità di creare un dizionario bilingue, quale strumento di studio e di consultazione.

La presente opera è il frutto di un attento ed assiduo lavoro di qualche anno ed ha come primo obiettivo quello di aiutare la gente georgiana a conoscere e ad approfondire la lingua e la cultura italiana non più in modo indiretto, cioè attraverso la mediazione della lingua russa, come succedeva sin qui, bensì direttamente con un dizionario italiano-georgiano, che permetta di attingere la lingua viva.

Il presente lavoro potrà essere un valido strumento anche per i madrelingua italiani, cultori e studiosi della lingua georgiana.

L'opera rappresenta un'importante conquista per tutto il mondo culturale della Georgia, essendo il primo voluminoso dizionario italiano-georgiano dell'epoca moderna.

La prima parte (A-L), tra lemmi, accezioni, locuzioni, fraseologia e proverbi, contiene circa 35.000 voci.

La seconda parte (M-Z), già in fase di completamento e di rifinitura, avrà all'incirca la stessa quantità di voci.

Nel dizionario sono stati inseriti molti termini del mondo della scienza, della tecnica, della politica, della giurisprudenza, della religione, della gastronomia, dello sport. Abbondanti sono le parole ed espressioni della lingua parlata, le parole derivate dal latino, dall'inglese, dal francese e da altre lingue, dialettismi.

L'opera è rivolta ad un vasto pubblico di lettori: agli specialisti di lingua

italiana, ai traduttori-interpreti, agli studenti e più in generale a tutti coloro che hanno interesse ad approfondire e ad arricchire la loro conoscenza della lingua e della cultura italiana.

Come accennato sopra, trattandosi del primo voluminoso e consistente lavoro, che pone per la prima volta una di fronte all'altra le lingue italiana e georgiana, non si voleva affatto compiere un'opera unica e definitiva, bensì l'idea e l'intenzione degli autori erano di creare una prima solida base, onde poter sviluppare in futuro opere ancora più vaste e più approfondite, a partire dalla prossima seconda edizione, la cui pubblicazione è prevista nell'anno 2000.

Saranno ben accette proposte, congrue osservazioni ed integrazioni dei lettori, considerate un utile e prezioso contributo nell'assiduo lavoro che terrà impegnati gli autori per la pubblicazione della seconda edizione.

In considerazione della notevole quantità di materiale elaborato in più di tre anni di lavoro, il dizionario è stato diviso in due volumi: I volume (A-L), II volume (M-Z).

Il primo tomo sarà disponibile già nel mese di dicembre '99, il secondo tomo verrà dato alla stampa presumibilmente nella prossima primavera.

Si ringraziano i redattori, i correttori e tutti coloro che hanno contribuito alla realizzazione della presente opera, in particolare l'Ente della Caritas Trentina per il suo generoso sostegno morale e materiale.

Tbilisi, novembre 1999

Gli autori

ლექსიკონით სარგებლობის წესები

ლექსიკონში უველა სიტყვა იტალიური ანბანის მიხედვითაა დალაგებული და ნახევრად მავი შრიფტითაა გამოყოფილი. მასში დამოუკიდებელ სალექსიკონო ერთეულებად შედის არტიკლი, არსებითი სახელი, ზედსართავი სახელი, ნაცვალსახელი, რიცხვითი სახელი, ზმნა, ზმნიზება, კავშირი, წინდებული, შორისდებული და ნაწილაკი. ჩამოთვლილი გრამატიკული კატეგორიები ლექსიკონში შესულ სიტყვებს კურსივით აქვს მიწერილი იტალიურად. იმ სიტყვებს, რომელთაც შეიძლება შეტყუვლების სწავლასხვა ნაწილის ფუნქცია ჰქონდეთ, ის გრამატიკული კატეგორია აქვთ მიწერილი, რომელიც უფრო ხშირად იხმარება.

სალექსიკონო სტატიაში სათარგმნი სიტყვის მაკვირად იხმარება ტილდა (~). ტილდითაა აღნიშნული სათარგმნი სიტყვის უცვლელი ნაწილიც ვერტიკალურ ხაზებამდე:

aiutic|lo აგვ მაღალფარდოვანი; **lingua** ~a მაღალფარდოვანი ენა; **scrittore** ~ მაღალფარდოვანი სტილის მწერალი.

ლექსიკონში შესულ უველა სიტყვას აქვს მასვილი.

მასვილები, დახურულიცა და ღიაც, რომლებიც სიტყვის დასაწიხისში ან შუაშია დასმული, ემსახურება იტალიური სიტყვების ფონეტიკურად სწორად წარმოთქმას და წერისას, ჩვეულებრივ, არ გამოიყენება. მაგალითად: **intimo**, **abozzo**, **finimondo**.

სიტყვის ბოლოს დასმული მასვილი კი, როგორც წესი, ეოველთვის იწერება და გამოითქმის. იგი ასრულებს ორთოგრაფიულ ან გრამატიკულ ფუნქციას: **città**, **virtù**, **perché**, **caffè**, **andò**, **parti**, **farà** და ა.შ.

ცალკეული სიტყვის თარგმანს აზრის დასაზუსტებლად კურსივით მიწერილი აქვს მრგვალ ფრჩხილებში ჩასმული განმარტება. მაგალითად:

calcagno m ქუსლი (*ფეხბა*).

cercare 1) შეხა, მოძებნა; ჩხრეკა; მოძიება; 2) (*di fare qc*) მცდელობა (*რაიმეს კაკუბობა*).

მრგვალ ფრჩხილებშია ჩასმული, აგრეთვე, თარგმანის ვარიანტები ან უკუელტატური (ანუ სათარგმნად არახავადღებულ) სიტყვები:

affittare 1) გაქირავება, ქირით (იჯარით) გაცემა; 2) დაქირავება, ქირით (იჯარით) აღება.

allevamento *m* ... 2) გამოზრდა, მოძუნება; ~ **di cavalli (equino)** მეცხენეობა...
che *I* ... ~ (cosa) fai? რას აკეთებ?; ~ (cosa) dice? რას ამბობ?

ლექსიკონში ომონიმები ცალ-ცალკეა მოცემული და რომელი ციფრებით აღინიშნება:

bòia I *m* 1) ზოლი. ბოა; 2) ბოა, ბუწვის მარფი.

bòia II *f* ზღვ. ქურქაჭულა, ტივტია.

მეტყველების სხვადასხვა ნაწილები ნახევრადშავი წერტილდასმული არაბული ციფრებითაა გამოყოფილი, სიტყვათა სხვადასხვა მნიშვნელობები კი ფრწხილიანი არაბული ციფრებით. მაგალითად:

condizionale *I*. *agg* ზირობითი; *2. m* ვრძ. ზირობითი კილო.

cùpola *f* 1) გუმბათი; 2) არქიტ. კამარა.

თარგმანში სინონიმები მძიმით, ერთმანეთისაგან აზრით ცოტაოდენ განსხვავებული სიტყვები კი წერტილ-მძიმითაა დაშორებული:

bàco *m* 1) ჭია, ჭიაუელა; მუსლუსო...

ფრანკოლოგიური და იდიომატიური გამოთქმები, აგრეთვე ის ანდაზები, რომელთა შესატყვისი ფორმები ქართულად არსებობს, სალექსიკონო სტატიის ბოლოს, ◊ ნიშნის შემდეგ არის მოთავსებული:

lenzuòlo *m* ზეწარი; ... ◊ **bianco come un** ~ მიტკალივით თეთრი; ~ **di terra** მიწის ნაკლევი.

lèpre *f* 1) ზოლი. კურდღელი; ... ◊ **chi due lepri caccia, l'una non piglia e l'altra lascia** ორი კურდღლის მდევარი ერთსაც ვერ დაიჭერსო.

ზმნები ლექსიკონში ინფინიტივის ფორმითაა შესული. კონტექსტში მნიშვნელობის უკეთ გასაგებად ზმნას შეიძლება მრავალ ფრწხილებში მიწერილი ჰქონდეს წინდებულები ან სულიერი და უსულო ზირის განუსაზღვრელი ნაცვალსახელები **qc** ან **qd**-ს სახით. მაგალითად:

decollare აფრენა (თვითურისთვის).

derivare (*da qc*) გამოსვლა, გამომდინარეობა (რაიმედან), სათავის აღება.

diffidare (*di qd, qc*) უნდობლობა, არ ნდობა (*კინძხა, რაიმხი*); თავის არიდება, მორიდება.

უკმეცემითი ზმნები ზმნური სტატიის ბოლოშია მოცემული:

integrare შეესება; მიერთება; ~**si** 1) ერთმანეთის შევსება; 2) ჰოლ. ინტეგრირება.

ლექსიკონში ეგვლა არსებით სახელს მითითებული აქვს სქესი. მდგრობითი სქესის არსებითი სახელები, რომლებიც პროფესიას აღნიშნავენ, და მამრობითი სქესის შესატყვისი სიტყვისაგან მხოლოდ მცირედ განიზრგვიან, მოცემულია ერთი საერთო თარგმანით მამრობითი სქესის სახელებთან ერთად. მაგალითად:

avia|tore *m* მფრინავი; ~**trice** *f* მფრინავი ქალი.

junior *m/f* ხორტ. იუნიორი.

იმ იტალიურ სიტყვებს, რომლებიც დამოუკიდებლად არ ან იშვიათად იმარება, დასმული აქვს ორწერტილი, რომლის შემდეგაც მოცემულია ამ სიტყვის ეგვლასე მეტად გავრცელებული სიტყვათმწერობა და მისი თარგმანი:

bengòdi *m*: **il paese del (di)** ~ ჯადოსნური ქვეყანა, ზღაპრული სამყარო.

სოკავურ სათარგმნ სიტყვას ჰირდაპირის მაგივრად მიწერილი აქვს მისი გადატანითი მნიშვნელობა. ეს იმ შემთხვევაში, როდესაც სიტყვის ჰირდაპირი მნიშვნელობა უფრო იშვიათად გამოიყენება. მაგალითად:

allòcco *m* გად.შხ. ხურხუტი, შტერი, ვეუჩი; კრეტიხი.

იმ შემთხვევაში, როდესაც სათარგმნი სიტყვა თანამედროვე იტალიურ ენაში ნაკლებად ან თითქმის არ იმარება, მიწერილი აქვს სიტყვის უფრო გავრცელებული ვარიანტი:

làgrima *ob. lacrima*.

არსებით სახელებს, სქესის მიუხედავად, შეიძლება მიწერილი ჰქონდეთ მრავლობითი რიცხვის ფორმა. ეს მაშინ, როდესაც ისინი წარმოადგენენ გამოთქმის მრავლობითი რიცხვის წარმოების საერთო წესიდან. მაგალითად:

làbbr||o *m* 1) (*pl f -a*) ტუჩი, ბაკე; ... 3) (*pl m -i*) ნაწიბური, ჰირი; ...

ითალიური ენის ფონეტიკური ფონეტიკური ასპექტი

ქართულ ენაში თანხმოვანთა სიმდიდრის გამო ქართველის სამეტყველო ანბანს თავისუფლად შეუძლია წარმოთქვას ის ბგერები და ასოები, რომლებიც იტალიურში დიგრამებისა და ტრიგრამების საშუალებით გამოიხატება.

ამიტომ ავტორებმა გვერდი აუარეს საერთაშორისო ტრანსკრიფციის გამოყენებას (იმ შემთხვევის გარდა, როდესაც საჭირო იყო იმის ახსნა, თუ როგორ იკითხება ღია და დახურული *o* და *e* ხმოვნები) და იგი ქართული ასოებით შევსალეს.

ა) ღია და დახურული ხმოვნები *o* და *e*.

როდესაც *o* და *e* ხმოვნებზე არ არის მახვილი, ეს ხმოვნები დახურულია, როცა ამ ხმოვნებზე მახვილია დასმული, მაშინ ისინი ხან ღიაა, ხან კი დახურული:

è – ღია *e* (ე)

é – დახურული *e*

ò – ღია *o* (ო)

ó – დახურული *o*.

ომონიმების შემთხვევაში მთლიანად იცვლება სიტყვის მნიშვნელობა იმის მიხედვით, ხმოვანზე მახვილი ღიაა თუ დახურული:

მაგ.: *la légge* კანონი

lui légge ის კითხულობს

la bótte კასრი

le bótte დარტყმები

ბ) *c* და *g* ასოები.

ასოები *c* და *g* *e* და *i*-ს წინ იკითხება, შესაბამისად, როგორც

ci – ჩი

ce – ჩე

gi – ჯი

ge – ჯო.

უველა სხვა ხმოვნისა და თანხმოვნის წინ *c* და *g* ასოები იკითხება, როგორც *კ* და *გ* (შესაბამისად).

როდესაც *ci* და *gi* მოხდევს სხვა ხმოვნები, მაშინ ბგერა „ი“ ასრულებს მხოლოდ გრაფიკულ ფუნქციას და არ წარმოითქმის. მაგ.:

giacca – ჯაკა

giusto – ჯუსტო

gioco – ჯოკო

ciao – ჩაო

cioccolata – ჩოკოლატა

dolciumi – დოლჩუმი

ch და *gh e* და *i* ბგერების წინ უოველთვის იკითხება როგორც *კ* და *გ* შესაბამისად.

მაგ.: *chiave* – კიავე

poche – პოკე

laghi – ლაგი

borghesia – ბორჯესია.

გ) *s* და *z* ასოები.

ურუ *s* (ს) და *z* (ც) თანხმოვნების აღსანიშნავად, როდესაც ისინი მქდერ *h* და *d* თანხმოვნებზე იკითხებიან, ლექსიკონში გამოყენებულია ჰირობითი ტრანსკრიფციული ნიშანი *ʃ* (შ) და *ʒ* (ძ):

sala – სალა

cofacco – კოწაკო

ragazzo – რაგაცო

manzo – მანძო

დ) ასო *h*

ასო-ბგერა *h* – ურუ ბგერა არ წარმოითქმის, ასრულებს ორთოგრაფიულ ფუნქციას. „h“ სიტყვის დასაწყისში აძლიერებს ხმოვანს და აქცევს მას ღია ბგერად.

მაგ.: *ho* – ო

hai – აი

ე) დიგრაფები **gl; gn; sc;**

gl-ს უოველთვის თან სდევს სმოვანი i და იკითხება როგორც რბილი „ლ“, თანსმოვანი „გ“ არ წარმოითქმის.

მაგ.: **egli** – ელი
moglie – მოლიე
cogliere – კოლიერე

როდესაც დიგრაფი „gl“-ს არ მოსდევს სმოვანი i, ვკითხულობთ ორივე თანსმოვანს:

globo – გლობო.

გამონაკლის შემთხვევებში „i“ სმოვანის წინ დიგრაფი „gl“ ქვერს როგორც „გლ“ და არა როგორც რბილი „ლ“:

negligenza – ნეგლიჯენცა
glicerina – გლისერინა

დიგრაფი **gn** იკითხება როგორც რბილი, ცხვირისმიერი „ნ“, თანსმოვანი „გ“ არ წარმოითქმის. დიგრაფი „gn“-სთან სმოვანი „i“ არ იწერება, მაგრამ ამ დიგრაფის ნაწილურობა განაწირობებს ნაწილობრივ „გ“ (ძველი ქართული დ)–ს შემცველობას:

sogno – სონგო
regno – რენგო
ognuno – ონგუნო

ზ) დიგრაფი „sc“ სმოვნების „e“ და „i“ წინ იკითხება როგორც თანსმოვანი „შ“ და ასეთ შემთხვევაში ეს სმოვნები წარმოითქმის:

scivolare – შივოლარე
scendere – შენდერე

ტრიგრაფაში „sci“ სმოვნების a, o, u წინ „i“ სმოვანი არ წარმოითქმის:

sciopero – შიპერო
sciarpa – შარპა

asciugamano – აშუგამანო

როდესაც დიგრაფი „sc“-ს მოსდევს მასვილიანი „i“, ასეთ შემთხვევაში სმოვანი „i“ წარმოითქმის:

sciare – შიარე

როდესაც დიგრაფი „sc“-ს მოსდევს თანსმოვანი „h“, ეს უკანასკნელი იკითხება, როგორც სასიმიერი „სკ“.

მაგ.: **schiaivo** – სკიავო
scherzo – სკერცო

თ) ასო-ბგერა **q(u)**

ასო-ბგერა „q“-ს უოველთვის მოსდევს სმოვანი „u“ და სმოვნები a, e, i, o და იკითხება, როგორც „კ“:

მაგ.: **questo** – კუესტო
quasi – კუაზი
quindi – კუინდი
quota – კუოტა

სოციერთ სიტყვაში გვხვდება შემდეგი სახის კომბინაციები: **cqu, qcu, რომელთა წარმოთქმისას მასვილი მოდის ამ თანსმოვანზე და საქმე გვაქვს თანსმოვნის გარმაგებასთან;**

მაგ.: **acqua** – აკკუა
nacquè – ნაკკუე
soquadro – სოკკუადრო

0 ტალიური ანბანი

Aa (a)	Jj * (i lunga)	Ss (èsse)
Bb (bi)	Kk *(càppa)	Tt (ti)
Cc (ci)	Ll (èlle)	Uu (u)
Dd (di)	Mm (èmmè)	Vv (vu)
Ee (e)	Nn (ènne)	Ww *(vu doppia)
Ff (èffe)	Oo (o)	Xx (ics)
Gg (gi)	Pp (pi)	Yy *(ipsilon)
Hh (àcca)	Qq (cu)	Zz (zèta)
Ii (i)	Rr (èrre)	

* ამ ნიშნით აღნიშნული ასოები გვხვდება მხოლოდ უცხოური წარმოშობის სიტყვებში.

ქართული უმეოკლესანი

ავრ.კად.მზ. — ავრეთვე გადატანითი მნიშვნელობითაც
 ავ. — ავიაცია
 ანატ. — ანატომია
 არქ. — არქაიზმი
 არქიტ. — არქიტექტურა
 ასტრ. — ასტრონომია
 ბანქ. — ბანკო
 ბიბლ. — „ბიბლია“
 ბიოლ. — ბიოლოგია
 ბოტ. — ბოტანიკა
 ვად.მზ. — ვადატანითი მნიშვნელობა
 ვეოვრ. — ვეოვრაფია
 ვრამ. — ვრამატრია
 და მისთ. — და მისთანანი
 დიპლ. — დიპლომატიური ტერმინი
 ეკლ. — ეკლესია
 ეკონ. — ეკონომიკა
 ელ. — ელექტროტექნიკა
 ზეპირ. — ზეპირმნიშვნელობა
 ზოოლ. — ზოოლოგია
 ზღაპ. — ზღაპრული ჰერონაქი
 თეატრ. — თეატრმცოდნეობა, თეატრი
 ირონ. — ირონიული გამოხატვაში
 ინვლ. — ინლისურიდან ნასესხები სიტყვა
 ისტ. — ისტორია
 იურ. — იურიდიული ტერმინი
 იხ. — იხილეთ
 კინო — კინემატოგრაფია
 კნ. — კნინობითი ფორმა
 კულ. — კულინარია
 კუთხ. — კუთხური გამოთქმა
 ლათ. — ლათინური ენიდან ნასესხები სიტყვები
 მათ. — მათემატიკა.
 მამრ. — მამრ.სქესი
 მდედრ. — მდედრ.სქესი
 მით. — მითოლოგია
 მედ. — მედიცინა

მინ. — მინერალოგია
 მორ. — მრავლობითი რიცხვი
 მუს. — მუსიკა
 მხატვ. — მხატვრობა
 ნაირვ.მნიშ. — ნაირვარი მნიშვნელობა
 პოლ. — პოლიტიკური ტერმინი
 რადიო — რადიოტექნიკა
 რელ. — რელიგია
 რე.უ.ზ. — რეინიგ ზა
 ზღვ. — საზღვაო საქმე, საზღვაო ტერმინი
 ხამხ. — სამხედრო საქმე, სამხედრო ტერმინი
 სამშ. — სამშენებლო ტერმინი
 სანტ. — სანტექნიკა
 საუბრ. — სასაუბრო ტერმინი
 სოფლ.მეურ. — სოფლის მეურნეობა
 სპორტ. — სპორტული ტერმინი
 ტელ. — ტელეფონია
 ტექნ. — ტექნიკური ტერმინი
 ტიპ. — ტიპოგრაფიული ტერმინი
 უხ. — უხეში გამოთქმა
 უპირ. — უპირობო გამოთქმა
 ფაშ. — ფაშილარული ნათქვამი
 ფერწ. — ფერწერა
 ფიკ. — ფიგურალური, ხატოვანი გამოთქმა
 ფიზ. — ფიზიკა
 ფიზიოლ. — ფიზიოლოგია
 ფილოს. — ფილოსოფია
 ფინ. — ფინანსები
 ფოტო — ფოტოგრაფია
 ფრ. — ფრანგული ენიდან ნასესხები სიტყვები.
 ქიმ. — ქიმია.
 მეძ. — მეძახილი
 შორ. — შორისდებული
 ჰადრ. — საჰადრაკო ტერმინი
 ხუმრ. — ხუმრობით ნათქვამი
 კულვ. — კულვარული გამოთქმა
 საფ. — საფეიქრო მრეწველობა
 ქარე. — ქარგონი

იტალიური უმეოკლესანი

agg — aggettivo — ზედსართავი სახელი
 agg.dimostr. — ჩვენებითი ზედსართავი სახელი
 avv — avverbio — ზმნიზედა
 cong. — congiunzione — კავშირი
 escl. — esclamazione — წამოძახილი, შეძახილი
 inter. — interiezione — შორისდებული
 f — femminile — მდედრობითი სქესი
 m — maschile — მამრობითი სქესი
 pl — plurale — მრავლობითი რიცხვი
 prep — preposizione — წინდებული
 qd — qualcheduno — ვინმე
 qc — qualche cosa — რამე, რამე
 num ord. რიცობითი რიცხვითი სახელი

num. card. — რაოდენობითი რიცხვითი სახელი
 num. — რიცხვითი სახელი
 pron — pronome — ნაცვალსახელი
 pron.dimostr. — ჩვენებითი ნაცვალსახელი
 pron.pers. — პირის ნაცვალსახელი
 pron.rifl. — უკუქცევითი ნაცვალსახელი
 pron.poss. — კუთვნილებითი ნაცვალსახელი
 pron.relat. — მიმართებითი ნაცვალსახელი
 pron.interrog. — კითხვითი ნაცვალსახელი
 pron.indef. — განუსაზღვრელი ნაცვალსახელი
 art.determ. — განსაზღვრული არტიკლი
 art.indet. — განუსაზღვრელი არტიკლი
 art — არტიკლი
 part.pleon. — ჰლეონასტიური ნაწილაკი

A a

a *prep.* -ში; -მდე; -თან; -ზე; -ით; -თვის; -ის; **al cinema** კინოში; **a Roma** რომში; **a che ora?** რომელ საათზე?; **alle due del pomeriggio** დღის ორ საათზე; **mettersi a letto** ღოგინში დაწოლა; **stare a venti metri da noi** ჩვენგან ოც მეტრში ეოფნა; **da cinque a dieci giorni** სუთიდან ათ დღემდე; **stare a tavola** სუფრასთან ჯდომა; **guadagnare cento mila lire al mese** თვეში ასი ათასი ლირის გამომუშავება; **cucire un bottone al vestito** კაბაზე დიდლის მიკერება; **mettere a morte** სიკვდილით დასჯა; **pensare a qd** ვინმეზე ფიქრი; **a piedi** ფეხით; **alla fine** ბოლოს; **ad alta voce** ხმამაღლა; **giocare a scacchi** ჯადრაკის თამაში; **barca a vela** აფრიანი ნავი; **lume a petrolio** ნავთის ლამპა; **a dire il vero** სიმართლე რომ ითქვას:

abate *m* აბატი.

abbacchiare 1) ბურტყვა (*ხეობა*); ~ **le noci** კაკლის ბურტყვა; 2) *კად. მ.* დეზრესიაში ჩაგდება, სულით მოციქვა, მორალურად განადგურება.

abbacchiato *agg* სულით დაცემული, მორალურად განადგურებული; *დეზრესირებული.*

abbacchio *m* 1) მუძუთა ბატ-

კანი; 2) *კულ.* მუძუთა ბატკნის სორცი.

abbagliaménto *m* თვალის მოჭრა, დაბრმავება.

abbagliante *agg* დამაბრმავებელი; თვალისმომჭრელი; **luce** ~ თვალისმომჭრელი სინათლე.

abbagliare 1) თვალის მოჭრა, დაბრმავება; 1) *კად. მ.* გაოცება, განცვიფრება; აღფრთოვანება.

abbaglio *m* *კად. მ.* შეცდომა, ცდომილება; **prendere un ~** შეცდომა, შეცდომის დაშვება.

abbaiare *ვეფა;* 0 ~ **dalla fame** შიმშილით ემუილი, ძაღლივით შიყერი ეოფნა; 0 **can che abbaia non morde** შეეფარა ძაღლი არ იკბინებაო.

abbaino *m* სამერცხული; ერდოს, მანსარდის სარკმელი.

abbandonàr|le დატოვება, მიტოვება, დაგდება; თავიდან მოშორება; ~ **la moglie** ცოლის მიტოვება (*ხმუდამოდ*); ~ **la casa** სახლის მიტოვება, სახლიდან სამუდამოდ წასვლა; ~ **qualcuno a se stesso** ვინმეს ბედის ანაბარად მიტოვება, ვინმეს ბედის ანაბარად დაგდება; ~ **un affare** რაიმე საქმის მიტოვება; ~ **si** 1) გამსლართვა, გადაწოლა; ~ **si sulla poltrona** სავარძელში გამსლართვა; 2) სულიერად დაცემა; ~ **si alla corrente** დროის დინებას მიეოლა; 0 ~

la bandiera დესერტირობა.

abbandóno *m* მიტოვება, დატოვება.

abbassàr|le 1) დაშვება, ჩამოშვება; 2) დაკლება, დაწვევა; ~ *i prezzi* ფასების დაკლება; ~ *la testa* თავის დახრა (ჩაქინდვრა); ~ *si* დაცემა, დაკლება, დაწვევა; *la temperatura si abbassa* ტემპერატურა ეცემა; 0 ~ *la radio* რადიოს ხმის დაწვევა; ~ *le armi* იარაღის დაურა, დანებება.

abbàssò 1. *avv* ძირს, დაბლა; ქვევით, ქვეშ; 2. :~! ძირს! ~ *la guerra!* ძირს ომი!

abbastànzà *avv* საკმაოდ, საკმარისად; ~ *caro* საკმაოდ ძვირად; *fa ~ freddo* საკმაოდ ცივა; *ne ho ~* კმარა, მე ეს მომბეზრდა.

abbàtter|le 1) წაქცევა, დაცემა; ~ *alberi* ტყის კაფვა, ტყის ჩენა; 2) დანგრევა (*შენობისა და მიხვ.*); 3) ჩამოგდება, დამხობა, გადაბრუნება, გადატრიალება; ~ *un governo* მთავრობის დამხობა; ~ *si* 1) სულით დაცემა; 2) (*in qd*) შემთხვევით შეხვედრა; გადაურა, წაწვდომა.

abbattiménto *m* 1) დანგრევა (*შენობებისა*); გაჩეხვა (*ტყისა*); დახსოვვა, გაყდევტა (*ცხოველებისა*); ~ *di una casa* სახლის დანგრევა; ~ *della selvaggina* გარეული ცხოველების დახსოვვა; 2) *გად.მხ.* დეპრესია; დათრგუნული განწყობილება,

მორალური გამოფიტვა; *essere in uno stato di ~* მორალური ტრავმის, სულიერი ტრავმის მდგომარეობაში ყოფნა.

abbattùto *agg* 1) წაქცეული; ჩამოგდებული; 2) სულიერად დაცემული, დათრგუნვილი.

abbazia *f* სამონასტრო კომპლექსი.

ab(b)ecedàrio *m* ანბანი.

abbelliménto *m* მორთვა, მოკაშმვა, გალამაზება, გაკონტაყება; ~ *di una sala* დარბაზის მორთვა, მოკაშმვა.

abbellir|le 1) გალამაზება, გამშვენიერება; 2) შელამაზება; ~ *si* მორთვა, მოკაშმვა; გაკონტაყება, გამომზანაშვა.

abbeveràre დარწმუნება (*საქონლისა*).

abbeveratóio *m* ცხოველების სარწმუნებელი ჭურჭელი.

abbicci *m* 1) ალფავიტი, ანბანი; 2) ანა-ბანა; *essere all'~* ანა-ბანადან დაწვევა, სულ თავიდან დაწვევა; *non saper l'~* ანბანური ტემპარიტების არცოდნა.

abbiente *agg* შექმნილი, მდიდარი.

abbigliaménto *m* ტანსაცმელი, სამოსი; ჩაცმულობა.

abbindolaménto *m* მოტყუება, გაცურება.

abbindolàre მოტყუება, გაცურება.

abbifognàre საჭიროდ ეოფნა; ~ *di aiuto* დახმარების საჭიროება.

abboc càre 1) ჰირის წაყლება, ჰირის წატანება; ~ *il pesce* თევზის ანკესზე წამოგება; 2) *გად.მხ.* ანკესზე წამოგება.

abbonaménto *m* აბონემენტი; გამოწერა; *fare l'~* (*რაიმეს*) გამოწერა.

abbonàrsi (*a*) გამოწერა (*რაიმესი*); ~ *a un giornale* გაზეთის გამოწერა.

abbonàto *m* აბონენტი; ხელის მომწერი.

abbondànte *agg* 1) უხვი, ბარაქიანი; 2) ჭარბი, მოჭარბებული.

abbondànza *f* სიუხვე, ბარაქა, დოვლათი; *in ~* ბლომად, საკმარისად.

abbondàre (*di*) (*რაიმეს*) უხვად ქონა, ბლომად ქონა.

abbordàggio *m* ზღვ. აბორდაჟი.

abbordàre მიახლოება, ახლოს მსკვლა; ~ *una ragazza* ქალიშვილის მიახლოება (გაცნობის მიხედვით).

abbottonàr|le, ~ *si* შეკვრა, შებეკვა (*ლილეებისა*).

abbozzàre მოხაზვა; მონახაზის, სკიჩის გაკეთება.

abbòzzo *m* ესკიზი, მონახაზი.

abbracciàr|le 1) ხელის მოხვევა, ჩახუტება, გულში ჩაკვრა, ჩაკონება; 2) მოცვა, მოდება; ~ *con la mente* გონების თვალთ მიწვდომა; 3) მიღება; მჯობინება, უპირატესობის მიცემა; ~ *una fede* სარწმუნოების მიღება; ~ *si* ერთმანეთს მოხვევა, გადახვევა, გულში ჩაკვრა, ჩაკონება, ჩახუტება.

abbraccio *m* მოხვევა, გულში ჩაკვრა, ჩახუტება.

abbreviàre შემოკლება, შემცირება, შეკვეცა; *per abbreviarla* მოკლე რომ ვთქვათ.

abbreviazióne *f* შემოკლება, შემცირება.

abbronzànte *agg* გასარუჯი; გაპრუჯავი; *crema ~* გასარუჯი კრემი.

abbronzàre მზის მოკიდება, გაშაყება, გარუჯვა. ~ *si* მზეზე გარუჯვა; მზეზე გაშაყება.

abbronzàto *agg* გარუჯული, მზემოკიდებული, გაშაყებული.

abbronzatùra *f* ნამსუერი, გარუჯული კანი.

abbrustolire მოხრაკვა, გახუხვა, მოხალვა; შებრაწვა; ~ *il pane* პურის გახუხვა; ~ *i semi di zucca* გოგრის თესლის მოხალვა; ~ *il caffè* ეავის მოხალვა.

abbrustolito *agg* 1) გატრუსული, შეტრუსული; 2) შემწვარი, მოხალული; *caffè ~* მოხალული ეავა;